

Invention of the Seven-Day Week, Lecture 4

Source Sheet by Ezra Zuckerman Sivan

Source 1a & 1b: Shabbat is a capital crime???

Exodus 31:12-17

(12) And ה' said to Moses: (13) Speak to the Israelite people and say: Nevertheless, you must keep My sabbaths, for this is a sign between Me and you throughout the ages, that you may know that I ה' have consecrated you. (14) You shall keep the sabbath, for it is holy for you. **One who profanes it shall be put to death:** whoever does work on it, *that person shall be cut off from among kin.* (15) Six days may work be done, but on the seventh day there shall be a sabbath of complete rest, holy to ה'; **whoever does work on the sabbath day shall be put to death.** (16) The Israelite people shall keep the sabbath, observing the sabbath throughout the ages as a covenant for all time: (17) it shall be a sign for all time between Me and the people of Israel. For in six days ה' made heaven and earth, and on the seventh day [God] ceased from work and was refreshed.

Exodus 35:1-2

(1) Moses then convoked the whole Israelite community and said to them: These are the things that ה' has commanded you to do: (2) On six days work may be done, but on the seventh day you shall have a sabbath of complete rest, holy to ה'; **whoever does any work on it shall be put to death.**

שמות ל"א:י"ב-י"ז

(יב) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יג) וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֶת־שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הוּא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשֶׁכֶם: (יד) וּשְׁמֵרְתֶם אֶת־הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הוּא לָכֶם מִחֻלְלֶיהָ מוֹת יוֹמָת כִּי כָל־הָעֹשֶׂה בָהּ מְלֶאכֶה וְנִכְרְתָהּ הַגּוֹפֵשׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמִּיהוּ: (טו) שֵׁשֶׁת יָמִים יַעֲשֶׂה מְלֶאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת שַׁבְּתוֹן קֹדֶשׁ לַה' כָּל־הָעֹשֶׂה מְלֶאכֶה בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת מוֹת יוֹמָת: (טז) וּשְׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתֶם בְּרִית עוֹלָם: (יז) בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הוּא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנְפֹּשׁ: {ס}

שמות ל"ה:א-ב

(א) וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת־כָּל־עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אַתֶּם: (ב) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבָּת שַׁבְּתוֹן לַה' כָּל־הָעֹשֶׂה בּוֹ מְלֶאכֶה יוֹמָת:

Source 2: What about Heschel's (Life Affirming) Love Affair??

"The Jewish contribution to the idea of love is the conception of love of the Sabbath, the love of a day, of spirit in the form of time."

-- Abraham Joshua Heschel, *The Sabbath: Its Meaning for Modern Man*, p.16

"There is nothing more important, according to the Torah, than to preserve human life . . . Even when there is the slightest possibility that a life may be at stake one may disregard every prohibition of the law." One must sacrifice mitzvot *for the sake of man* rather than sacrifice man "*for the sake of mitzvot*." The purpose of the Torah is "to bring life to Israel, in this world and in the world to come."

-- Abraham Joshua Heschel, *The Sabbath: Its Meaning for Modern Man*, p.17

Sources 3a-3c:

And the Rabbis seem not to be enthusiastic about (Shabbat as) capital crime

Mishnah Makkot 1:10

(10) If someone whose judgement was final [sentenced to death], and ran away but came back to the same Beit Din, we do not re-evaluate his old judgment. Any time that two witnesses came and say, "We testify that this person had a judgement passed against him in a certain court," so and so were the witnesses, we execute him [the defendant on this testimony]. **A Sanhedrin that would execute somebody once in seven years would be considered destructive. Rabbi Elazar Ben Azariah says: "Once in seventy years." Rabbi Tarfon and Rabbi Akiva said: "If we were on the Sanhedrin, nobody would have ever been executed." Rabban Shim'on Ben Gamliel said: "They too would have increased violence in Israel."**

משנה מכות א':י

(י) מי שנגמר דינו וברח ובא לפני אותו בית דין, אין סותרים את דינו. כל מקום שיעמדו שנים ויאמרו, מעידין אנו באיש פלוני שנגמר דינו בבית דינו של פלוני, ופלוני ופלוני עדין, הרי זה יהרג. סנהדרין נוהגת בארץ ובחוצה לארץ. סנהדרין ההורגת אחד בשבוע נקראת חבלנית. רבי אלעזר בן עזריה אומר, אחד לשבעים שנה. רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים, אלו היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אף הו מרבין שופכי דמים בישראל:

Sanhedrin 41a:21-22

Come and hear proof from the mishna: **An incident occurred, and ben Zakkai examined the witnesses about the stems of figs.** The Gemara answers: **Rami bar Ḥama said:** It is speaking there of a case **where he picked a fig on Shabbat, as he is killed for that act itself. But isn't it taught** in a *baraita*: When ben Zakkai asked the witnesses the question about the stems of figs, **they said to him:** The murderer **killed** the victim **beneath a fig tree**, indicating that it is speaking of a murder case? **Rather, Rami bar Ḥama said:** The mishna is speaking of a case **where** the murderer **stabbed** the victim **with a branch of a fig tree.**

ת"ש מעשה ובדק בן זכאי בעוקצי תאנה אמר רמי בר חמא כגון שעקץ תאנה בשבת דעלה קא מיקטיל והא תניא אמרו לו תחת תאנה הרגו אלא אמר רמי בר חמא כגון ששפדו בייחור של תאנה

Mishneh Torah, Murderer and the

Preservation of Life 4:8-9

(9) One does not do this matter in the remainder of instances where the death penalty can be imposed by the court, but if one is liable for execution, they should execute him and if one is not liable for execution they should free him. That even if there transgressions that are weightier than the spilling of blood, they are not as corrupting to society as the spilling of blood. **Even idolatry and it does not need to be said, forbidden sexual relations or the desecration of the Sabbath are not like the spilling of blood.** That these transgressions are offenses between a person and God, but the spilling of blood is an offense between people. And everyone who has in his hand this sin, see, he is completely evil and all the commandments that one has done in his lifetime cannot balance against this

משנה תורה, הלכות רוצח ושמירת נפש ד'ח-ט'

(ט) ואין עושין דבר זה לשאר מחיבי מיתת בית דין אבל אם נתחייב מיתה ממיתין אותו ואם אינו חייב מיתה פוטרין אותו. שאף על פי שיש עונות חמורין משפיכות דמים אין בהן השתתת לשובו של עולם כשפיכות דמים. אפלו עבודה זרה ואין צריכה לומר צריות או חלול שבת אינן כשפיכות דמים. שאילו עונות הן מעברות שבין אדם למקום אבל שפיכות דמים מעברות שבין לבין חברו. וכל מי שיש בקדו עון זה הרי הוא רשע גמור ואין כל המצוות שעשה כל ימיו שקולין כנגד עון

Source 4: But the Torah Seems to Implement It!

Numbers 15:32-36

(32) Once, when the Israelites were in the wilderness, they came upon a man **gathering wood** on the sabbath day. (33) Those who found him as he was gathering wood brought him before Moses, Aaron, and the whole community. (34) He was placed in custody, for it had not been specified what should be done to him. (35) Then the LORD said to Moses, “The man shall be put to death: the whole community shall pelt him with stones outside the camp.” (36) So the whole community took him outside the camp and stoned him to death—as the LORD had commanded Moses.

במדבר ט"ו:ל"ב-ל"ו

(לב) ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקטש עצים ביום השבת. (לג) ויקריבו אתו המצאים אתו מקטש עצים אל משה ואל אהרן ואל כל העדה. (לד) ויניחו אתו במשמר כי לא פרוש מה יעשה לו. (לה) ויאמר ה' אל משה מות יומת האיש רגום אתו באבנים פל העדה מחוץ למחנה. (לו) ויצאו אתו פל העדה אל מחוץ למחנה ורגמו אתו באבנים וימת כאשר צוה ה' את משה: (פ)

Source 5: As Bad as Blasphemy and murder!

Leviticus 24:10-23

(10) There came out among the Israelites a man whose mother was Israelite and whose father was Egyptian. And a fight broke out in the camp between that half-Israelite and a certain Israelite. (11) The son of the Israelite woman pronounced the Name in blasphemy, **and he was brought to Moses**—now his mother's name was Shelomith daughter of Dibri of the tribe of Dan— (12) **and he was placed in custody**, until the decision of ה' should **be made clear** to them. (13) And ה' spoke to Moses, saying: (14) Take the blasphemer **outside the camp**; and let all who were within hearing lay their hands upon his head, **and let the community leadership stone him**. (15) And to the Israelite people speak thus: Anyone who blasphemes God shall bear the guilt; **(16) and one who also pronounces the name ה' shall be put to death. The community leadership shall stone that person; stranger or citizen—having thus pronounced the Name—shall be put to death. (17) If any**

ויקרא כ"ד:י"א-כ"ג

(י) ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי בתוך בני ישראל וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי. (יא) וילב בן האשה הישראלית את השם ויקלל ויביאו אתו אל משה ושם אמו שלמית בת דברי למטה דן. (יב) ויניחוהו במשמר לפי פרוש להם על פי ה'. {פ}

(יג) וידבר ה' אל משה לאמר. (יד) הוצא את המקולל אל מחוץ למחנה וסמכו כל השמעים את ידיהם על ראשו ורגמו אתו פל העדה: (טו) ואל בני ישראל תדבר לאמר איש איש כייקלל אלקיו ונשא חטאו: (טז) ונקב שם ה' מות יומת רגום ורגמו בו פל העדה פגר פאזרח בנקבו שם יומת: (יז) ואיש כי יקב פל גופש אדם מות יומת: (יח) ומכה גפוש בהמה ישלמנה גפוש תחת גפוש. (יט) ואיש כיייתן מום בעמיתו כאשר עשה בן יעשה לו. (כ) שקבר תחת שקבר עין תחת עין שן תחת שן כאשר יתן מום באדם בן יתן בו. (כא) ומכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת. (כב) משפט אחד יהיה לכם פגר פאזרח יהיה כי אני ה' אלקיכם. (כג) וידבר משה אל בני ישראל ויצאו את המקולל אל מחוץ למחנה ורגמו אתו אבן ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה. {פ}

party kills any human being, that person shall be put to death. (18) One who kills a beast shall make restitution for it: life for life. (19) If any party maims another [person]: what was done shall be done in return— (20) fracture for fracture, eye for eye, tooth for tooth. The injury inflicted on a human being shall be inflicted in return. (21) One who kills a beast shall make restitution for it; but one who kills a human being shall be put to death. (22) You shall have one standard for stranger and citizen alike: for I ה' am your God. (23) **Moses spoke thus to the Israelites. And they took the blasphemer outside the camp and pelted him with stones.** The Israelites did **as ה' had commanded Moses.**

Source 6: And the first Shabbat violators got off scot free (only Moshe was scolded), with encouragement to enjoy the day!!

Exodus 16

(1) Setting out from Elim, the whole Israelite community came to the wilderness of Sin, which is between Elim and Sinai, on the fifteenth day of the second month after their departure from the land of Egypt. (2) In the wilderness, the whole Israelite community grumbled against Moses and Aaron. (3) The Israelites said to them, “If only we had died by the hand of ה' in the land of Egypt, when we sat by the fleshpots, when we ate our fill of bread! For you have brought us out into this wilderness to starve this whole congregation to death.” (4) And ה' said to Moses, “I will rain down bread for you from the sky, and the people shall go out and gather each day that day’s portion—that I may thus test them, to see whether they will follow My instructions or not. (5) But on the sixth day, when they apportion what they have brought in, it shall prove to be double the amount they gather each day.” (6) So Moses and Aaron said to all the Israelites, “By evening you shall know it was ה' who brought you out from the land of Egypt; (7) and in the morning you shall behold the Presence of ה', because [God]

שמות ט"ז

(א) ויסעו מאילם ויבאו כל־עדת בני־ישראל אל־מדבר־סין אשר בין־אילם ובין סיני בקמשה עשר יום לתדש השני לצאתם מארץ מצרים: (ב) (וילינו) [וילינו] כל־עדת בני־ישראל על־משנה ועל־אהרן במדבר: (ג) ויאמרו אל־הם בני ישראל מי־יתן מותנו ביד־ה' בארץ מצרים בשבתנו על־סיר הבשר באכלנו לחם לשבע כ־הוצאתם אתנו אל־המדבר הזה להמית את־כ־ל־הקהל הזה ברעב: {ס} (ד) ויאמר ה' אל־משנה הנני ממטיר לכם לחם מן־השמים ויצא העם ולקטו דבר־יום ביום למען אנסנו הַגִּלְגָּל בתורת־אם־לא: (ה) והיה ביום הששי והכינו את אשר־יביאו והיה משנה על אשר־לקטו **יום ויום**: (ו) ויאמר משנה ואהרן אל־כ־ל־בני ישראל ערב וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים: (ז) ובקר וראיתם את־כבוד ה' בשמעו את־תִּלְנִתֵיכֶם על־ה' ונחנו מֶהָ כִּי (תלנו) [תלנו] עלינו: (ח) ויאמר משנה בתת ה' לכם בַּעֲרָב בֶּשֶׂר לֶאֱכֹל ולחם בבקר לשבע בשמע ה' את־תִּלְנִתֵיכֶם אשר־אתם מלינם עליו ונחנו מֶהָ לֹא־עלינו תִּלְנִתֵיכֶם כִּי על־ה': (ט) ויאמר משנה אל־אהרן אמר אל־כ־ל־עדת בני ישראל קרבו לפני ה' כִּי שמע את תִּלְנִתֵיכֶם: (י) והי כדבר אהרן אל־כ־ל־עדת בני־ישראל ויפנו אל־המדבר והנה כבוד

has heard your grumbings against ה'. For who are we that you should grumble against us? (8) Since it is ה',” Moses continued, “who will give you flesh to eat in the evening and bread in the morning to the full—because ה' has heard the grumbings you utter—what is our part? Your grumbling is against ה', not against us!” (9) Then Moses said to Aaron, “Say to the whole Israelite community: Advance toward ה', who has heard your grumbling.” (10) And as Aaron spoke to the whole Israelite community, they turned toward the wilderness, and there, in a cloud, appeared the Presence of ה' (11) . ה' spoke to Moses: (12) “I have heard the grumbling of the Israelites. Speak to them and say: By evening you shall eat flesh, and in the morning you shall have your fill of bread; and you shall know that I ה' am your God.” (13) In the evening quail appeared and covered the camp; in the morning there was a fall of dew about the camp. (14) When the fall of dew lifted, there, over the surface of the wilderness, lay a fine and flaky substance, as fine as frost on the ground. (15) When the Israelites saw it, they said to one another, “What is it?” —for they did not know what it was. And Moses said to them, “That is the bread which ה' has given you to eat. (16) This is what ה' has commanded: Each household shall gather as much as it requires to eat—an *omer* to a person for as many of you as there are; each household shall fetch according to those in its tent.” (17) The Israelites did so, some gathering much, some little. (18) But when they measured it by the *omer*, anyone who had gathered much had no excess, and anyone who had gathered little had no deficiency: each household had gathered as much as it needed to eat. (19) And Moses said to them, “Let no one leave any of it over until morning.” (20) But they paid no attention to Moses; some of them left of it until morning, and it became infested with maggots and stank. And Moses was angry with them. (21) So they gathered it every morning, as much as each one needed to eat; for when the sun grew hot, it would melt. (22) On the sixth day they gathered double the amount of food, two *omers* for each; and when all the chieftains of the community came and told Moses, (23) he said to them, “This is what ה' meant: Tomorrow is a day of rest, a holy

ה' נראה בעיניו. {פ}
 (יא) וידבר ה' אל-משה לאמר: (יב) שמעתי את-תלונות בני ישראל דבר אלכם לאמר בין הערביים תאכלו בשר ובבקר תשבועו-לכם וידעתם כי אני ה' אלקיכם. (יג) ויהי בערב ותעל השליו ותכס את-המחנה ובבקר היתה שכבת הטל סביב למחנה. (יד) ותעל שכבת הטל והיזה על-פני המדבר דק מקפסם דק ככפר על-הארץ. (טו) ויראו בני-ישראל ויאמרו איש אל-אחיו מן הוא פי לא ידעו מה-הוא ויאמר משה אלכם הוא הלחם אשר נתן ה' לכם לאכלה. (טז) זה הדבר אשר צנה ה' לקטו ממנו איש לפי אכלו עמר לגלגלת מספר נפשותיכם איש לאשר באהלו תקחו. (יז) ויעשו-כן בני ישראל וילקטו המרקה והממעטי. (יח) וימדו בעמר ולא העדיף המרקה והממעט לא החסיר איש לפי-אכלו לקטו. (יט) ויאמר משה אלכם איש אל-יותר ממנו עד-בקר. (כ) ולא-שמעו אל-משה ויותרו אנשים ממנו עד-בקר וגרם תולעים ויבאש ויקצף עליהם משה. (כא) וילקטו אתו בבקר בבקר איש כפי אכלו ותם השמש ונמס. (כב) ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה שני העמר לקחד ויבאו כל-נשיאי העדה ויגידו למשה. (כג) ויאמר אלכם הוא אשר דבר ה' שבתון שבת-קדש לה מקר את אשר-תאפו אפו ואת אשר-תבשלו בשלו ואת כל-העדה הגיחו לכם למשמרת עד-הבקר. (כד) ויגיחו אתו עד-הבקר כאשר צנה משה ולא הבאיש ורפה לא-היתה בו. (כה) ויאמר משה אכלהו היום כפי-שבת היום לה' היום לא תמצאהו בשדה. (כו) ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהיה-בו. (כז) ויהי ביום השביעי יצאו מוהעם ללקט ולא מצאו: {ס} (כח) ויאמר ה' אל-משה עד-אנה מאנתם לשמר מצותי ותורתתי: (כט) ראו כיה' נתן לכם השבת על-פני הוא נתן לכם ביום הששי לחם יומים שבו ו איש תחתיו אל-יצא איש ממקמו ביום השביעי: (ל) וישבתו העם ביום השביעי. (לא) ויקראו בית-ישראל את-שמו מן והוא כזרע גד לכן וטעמו כצפיחת בדבש. (לב) ויאמר משה זה הדבר אשר צנה ה' מלא העמר ממנו למשמרת לדתיתכם למען ו יראו את-הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר בהוציאי אתכם מארץ מצרים. (לג) ויאמר משה אל-אהרן קח צנצנות אמת ותן-שמה מלא-העמר מן והגח אתו לפני ה' למשמרת לדתיתכם. (לד) כאשר צנה ה' אל-משה ויניחהו אהרן לפני העדת למשמרת. (לה) ובני ישראל אכלו את-המלן ארבעים שנה עד-באם אל-ארץ נושבת את-המלן אכלו עד-באם אל-קצה ארץ כנען: (לו) והעמר עשרית האיפה הוא. {פ}

sabbath of ה'. Bake what you would bake and boil what you would boil; and all that is left put aside to be kept until morning." (24) So they put it aside until morning, as Moses had ordered; and it did not turn foul, and there were no maggots in it. (25) Then Moses said, "Eat it today, for today is a sabbath of ה'; you will not find it today on the plain. (26) Six days you shall gather it; on the seventh day, the sabbath, there will be none." (27) **Yet some of the people went out on the seventh day to gather, but they found nothing. (28) And ה' said to Moses, "How long will you all refuse to obey My commandments and My teachings? (29) Mark that it is ה' who, having given you the sabbath, therefore gives you two days' food on the sixth day. Let everyone remain in place: let no one leave the vicinity on the seventh day." (30) So the people remained inactive on the seventh day. (31) The house of Israel named it manna; it was like coriander seed, white, and it tasted like wafers in honey. (32) Moses said, "This is what ה' has commanded: Let one *omer* of it be kept throughout the ages, in order that they may see the bread that I fed you in the wilderness when I brought you out from the land of Egypt." (33) And Moses said to Aaron, "Take a jar, put one *omer* of manna in it, and place it before ה', to be kept throughout the ages." (34) As ה' had commanded Moses, Aaron placed it before the Pact, to be kept. (35) And the Israelites ate manna forty years, until they came to a settled land; they ate the manna until they came to the border of the land of Canaan. (36) The *omer* is a tenth of an *ephah*.**

Source 7: "Is there any wood in Canaan"

Numbers 13:20

(20) Is the soil rich or poor? **Is there a tree there or not?** And take pains to bring back some of the fruit of the land."—Now it happened to be the season of the first ripe grapes.

במדבר י"ג:כ'

(כ) ומה הארץ השמנה הוא אם רזה היש פה עץ אם אין והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והלמים ימי בכורי ענבים:

Source 8: Pharaoh's Anti-Shabbat Tantrum

Exodus 5:1-23

(1) Afterward Moses and Aaron went and said to Pharaoh, "Thus says the LORD, the God of Israel: Let My people go that they may celebrate a festival for Me in the wilderness." (2) But Pharaoh said, "Who is the LORD that I should heed Him and let Israel go? **I do not know the LORD**, nor will I let Israel go." (3) They answered, "The God of the Hebrews has manifested Himself to us. Let us go, we pray, a distance of three days into the wilderness to sacrifice to the LORD our God, **lest He strike us with pestilence or sword.**" (4) But the king of Egypt said to them, "Moses and Aaron, why do you distract the people from their tasks? Get to your labors!" (5) And Pharaoh continued, "The people of the land are already so numerous, and **you would have them cease** from their labors!" (6) That same day Pharaoh charged the taskmasters and foremen of the people, saying, (7) "You shall no longer provide the people with straw for making bricks as **yesterday and the day before** let them go and **gather straw** for themselves. (8) But impose upon them the same quota of bricks as they have been making **yesterday and the day before**; do not reduce it, for they are shirkers; that is why they cry, 'Let us go and sacrifice to our God!' (9) Let heavier work be laid upon the men; let them keep at it and not pay attention to deceitful promises." (10) So the taskmasters and foremen of the people went out and said to the people, "Thus says **Pharaoh: I will not give you** any

שמות ה:א-כ"ג

(א) ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כה אמר ה' אלקי ישראל שלח את עמי ויחגו לי במדבר. (ב) ויאמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקלו לשלח את ישראל לא ידעתי אתה' וגם את ישראל לא אשלח. (ג) ויאמרו אלקי העברים נקרא עלינו גלכה וְאָ דָרָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִזְבַּחַהּ לָהּ' אֱלֹהֵינוּ **פִּן יִפְגְּעֵנוּ בְדָבָר אוֹ בַחֶרֶב**. (ד) ויאמר אלקם מלך מצרים למה למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו לכו לסבלתיכם. (ה) ויאמר פרעה הורגים עתה עם הארץ **והשבתם** אתם מסבלתם. (ו) ויצו פרעה ביום ההוא את הנגשים בעם ואת שטריו לאמר: (ז) לא תאספון ללחם תבן לעם ללחן הלבנים **בתמול שלשם** הם ילכו **וקששו** להם תבן. (ח) ואת מתפנת הלבנים אשר הם עשים **תמול שלשם** תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כייגרפים הם על פן הם צעקים לאמר גלכה נזבחה לאלקינו. (ט) תכבד העבודה על האנשים ויעשו ברה ואל ישעו בדברי שקר. (י) ויצאו נגשי העם ויטריו ויאמרו אל העם לאמר זה אמר פרעה **אינני נתן לכם תבן**. (יא) אתם לכו קחו לכם תבן מאשר תמצאו **כי אין נגרע מעבודתכם דבר**: (יב) ויפץ העם בכל ארץ מצרים **קששו קש לתבן**: (יג) והנגשים אצים לאמר פלו מעשיכם **דבר יום פיומו** כאשר בהיות התבן. (יד) ויפו שטריו בני ישראל אשר שמו עליהם נגשי פרעה לאמר מדוע לא כליתם **הקקם** ללחן **בתמול שלשם גם בתמול גם היום**: (טו) ויבאו שטריו בני ישראל ויצעקו אל פרעה לאמר למה תעשה כה לעבדי: (טז) תבן אין נתן לעבדי וילבנים אמרים לנו עשו והנה עבדיה מרים והטאת עמך. (יז) ויאמר נרפים אתם נרפים על כן אתם אמרים גלכה נזבחה

straw. (11) You must go and get the straw yourselves wherever you can find it; **but there shall be no decrease whatever in your work.**” (12) **Then the people scattered throughout** the land of Egypt **to gather stubble** for straw. (13) And the taskmasters pressed them, saying, “You must complete the same work assignment **each and every day** as when you had straw.” (14) And the foremen of the Israelites, whom Pharaoh’s taskmasters had set over them, were beaten. “Why,” they were asked, “did you not complete the **prescribed amount** of bricks, **as you did yesterday or the day before, today as yesterday?**” (15) Then the foremen of the Israelites came to Pharaoh and cried: “Why do you deal thus with your servants? (16) No straw is issued to your servants, yet they demand of us: Make bricks! Thus your servants are being beaten, when the fault is with your own people.” (17) He replied, “You are shirkers, shirkers! That is why you say, ‘Let us go and sacrifice to the LORD.’ (18) Be off now to your work! No straw shall be issued to you, but you must produce your quota of bricks!” (19) Now the foremen of the Israelites found themselves in trouble because of the order, “You must not reduce the quantity of bricks you provide **each and every day.**” (20) As they left Pharaoh’s presence, they came upon Moses and Aaron standing in their path, (21) and they said to them, “May the LORD look upon you and punish you for making us loathsome to Pharaoh and his courtiers—**putting a sword in their hands to slay us.**” (22) Then Moses returned to the LORD and said, “O Lord, why did You bring harm upon this people? Why did You send me? (23) Ever since I came to Pharaoh to speak in Your name, he has dealt worse with this people; and still You have not delivered Your people.”

לְהָ (יח) וְעַתָּה לָכוּ עִבְדוּ וְתָכוּן לֹא־יִנָּתֶן לָכֶם וְתָכוּן לְבָנִים תִּתְנֶנּוּ. (יט) וַיִּרְאוּ שְׂטָרֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־כָּרְעַ לֹאמֹר לֹא־תִגְרְעוּ מִלְּבַנְיֹכֶם דְּבַר־יְוָם בְּיוֹמוֹ: (כ) וַיִּפְגְּעוּ אֶת־מִלְּשָׁה וְאֶת־אֶהְרֹן נֹצְבִים לְקִרְאֲתָם בְּצִאתָם מֵאֶת פְּרָעֹה: (כא) וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם יְרֵא ה' עֲלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט אֲשֶׁר הִבְאִשְׁתֶּם אֶת־דִּיחְנֹו בְּעֵינֵי פְרָעֹה וּבְעֵינֵי עִבְדָיו לְתַת־תָּרֹב בְּיָדָם לְהַרְגֵנּוּ: (כב) וַיֵּשֶׁב מִלְּשָׁה אֶל־ה' וַיֹּאמֶר אֲדוּשֶׁם לָמָּה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה לָמָּה זֶה שְׁלַחְתָּנִי: (כג) וַיֹּאזְזוּ בְּאֵתֵי אֶל־פְּרָעֹה לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ הִרַע לְעַם הַזֶּה וְהִצַּל לֹא־הִצַּלְתָּ אֶת־עַמֶּךָ:

Sources 9a-9c: Hints from a Fascinating Midrashic Tradition

שמות רבה ה:י"ח

(יח) ויצו פרעה ביום ההוא, מלמד על הרשע שלא עכב לעשות עמהן רע. וזו הייתה גזרה רביעית. והנגשים אצים לאמר, אלו המצריים. השוטרים, אלו זקני ישראל. לא תאספון לתת תבן לעם ואת מתכנת הלבנים, מכאן אתה למד שחשבון היה על כל אחד ואחד כמה לבנים יעשו ביום, ולכה העבד בהן בתחלה בפה רה, כדי שיעשו הלבנים בכל כחם ולראות כל יכלת שלהם, ולפי מספר שעשו ביום הראשון גזרו עליהם לעשות כל הימים. כי נרפים הם, אמר רבי שמעון בן יוחאי, התחיל מחרק עליהם שניו ואומר: נרפים אתם, לשון טנוף הוא, ישתחקו עצמותיו, קדושים הם. על פן הם צעקים לאמר וגו' תכבד העבדה על האנשים, מלמד שהיו בידם מגלות שהיו משתעשעין בהם משבת לשבת, לומר שהקדוש ברוך הוא גואלן, לפי שהיו נחין בשבת, אמר להן פרעה, תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו וגו', אל יהו משתעשעין ואל יהו נפישין ביום השבת.

שמות רבה א:כ"ח

(כח) דבר אחר, וירא בסבלתם, ראה שאין להם מנוחה, הלה ואמר לפרעה מי שיש לו עבד אם אינו נח יום אחד בשבוע הוא מת, ואלו עבדיה אם אין אתה מניח להם יום אחד בשבוע הם מתים. אמר לו לה ועשה להם כמו שתאמר, הלה משה ותקן להם את יום השבת לנוח.

טור, אורח חיים רפ"א

(א): פי' ישמח משה כשהיו אבותינו במצרים וראה משה כובד השיעבוד שהכבידו עליהם בקש מפרעה שיתן להם יום אחד בשבוע שינוחו בו ונתנו לו ובחר ביום השביעי וכאשר נצטוו על יום השבת שמח משה שבחר בו וזהו ישמח משה במתנת חלקו

Source 10: Hints from the Female Wood-Gatherer

I Kings 17:1-24

(1) Elijah the Tishbite, an inhabitant of Gilead, said to Ahab, “As the LORD lives, the God of Israel whom I serve, there will be no dew or rain except at my bidding.” (2) The word of the LORD came to him: (3) “Leave this place; turn eastward and go into hiding by the Wadi Cherith, which is east of the Jordan. (4) You will drink from the wadi, and I have commanded the ravens to feed you there.” (5) He proceeded to do as the LORD had bidden: he went, and he stayed by the Wadi Cherith, which is east of the Jordan. (6) The ravens brought him bread and meat every morning and every evening, and he drank from the wadi. (7) After some time the wadi dried up, because there was no rain in the land. (8) And the word of the LORD came to him: (9) “Go at once to Zarephath of Sidon, and stay there; I have designated a widow there to feed you.” (10) So he went at once to Zarephath. When he came to the entrance of the town, a widow was there **gathering wood**. He called out to her, “Please bring me a little water in your pitcher, and let me drink.” (11) As she went to fetch it, he called out to her, **“Please bring along a piece of bread for me.”** (12) “As the LORD your God lives,” she replied, **“I have nothing baked, nothing but a handful of flour in a jar and a little oil in a jug. I am just gathering a couple of sticks, so that I can go home and prepare it for me and my son; we shall eat it and then we shall die.”** (13) “Don’t be afraid,” said Elijah to her. **“Go and do as you have said; but first make me a small cake from what you have there, and bring it out to me; then make some for yourself and your son.”** (14) For thus said the LORD, the God of Israel: The jar of flour shall not give out and the **jug of oil** shall not fail until the day that **the LORD sends rain** upon the ground.” (15) She went

מלכים א י"ז:א-כ"ד

(א) ויאמר אליהו התשבי גלעד אל-אחאב חיה' אלקי ישראל אשר עמדת לפניו אסהיה השנים האלה על ומטר פי אמלפי דברי. (ב) ויהי דברה' אליו לאמר. (ג) גה מזה ופגית לה קדמה ונסתרת בנחל כרית אשר על-פני הירדן. (ד) והנה מהנחל תשתה ואת-הערבים צייתי לכלכלה שם. (ה) ויהי ויעש כדבר ה' וילך וישב בנחל כרית אשר על-פני הירדן. (ו) והערבים מביאים לו **לחם ובשר פפוקר ולחם ובשר פצורב** ומן-הנחל ישתה. (ז) ויהי מקץ ימים ויביש הנחל פי לא-הנה גשם בארץ. (ח) ויהי דברה' אליו לאמר. (ט) קום גה צרפתה אשר לצידון וישבת שם הנה צייתי שם אשר אלמנה **לכלכלה**. (י) ויהי וילך צרפתה ויבא אל-פתח העיר והנה שם אשר אלמנה **מקששת עצים** ויקרא אליה ויאמר קחינא לי מעט-מים בכלי ואשתה. (יא) ותלה לקחת ויקרא אליה ויאמר לקחינא לי **פת-לחם בנדף**. (יב) ותאמר חיה' אלקה' אס-יש-לי **מעוג** פי אס-מלא כף-למח כד ומעט-שמן **בצפחת** והנני **מקששת שנים עצים** ובאתי ועשיתייהו לי ולבני **ואכלגהו ומתנו**. (יג) ויאמר אליה אליהו אל-תיראי באי עשי כדברה' אה עשילי משם **ענה** קטנה כראשנה והוצאת לי וקה ולבנה תעשי באחרונה. (יד) פי כה אמר ה' אלקי ישראל **כד תקלה וצפחת השמן לא תחסר** עד זום תתן [תת] ה' גשם על-פני האדמה. (טו) ותלה ותעשה כדבר אליהו **ותאכל הוא-והיא [היא-]** **[והוא] ובייתה ימים**. (טז) כד הקמח לא כלתה **וצפחת השמן לא חסר כדבר ה' אשר דבר בנד אליהו**. (יז) ויהי אחר הדברים האלה חלה כן-האשה בעלת הבית ויהי חליו חזק מאד עד אשר לא-נותרהבו נשמה. (יח) ותאמר אל-אליהו מה-לי וקה איש האלקים באת אלי להזכיר את-עוני **ולחמית את-בני**. (יט) ויאמר אליה תנילי את-בנה ויקחהו מחיקה ויעלהו אל-העלה אשר-הוא ישב שם וישכבהו על-מטתו. (כ) ויקרא אליה' ויאמר ה' אלקי הים על-האלמנה אשר-אני מתגורר עמה הרעות להמית את-בנה. (כא) ויתמדד על-הילד שלש פעמים ויקרא אליה' ויאמר ה' אלקי תשב נא נפש-הילד הנה על-קרבו. (כב) וישמע ה' בקול אליהו ותשב נפש-הילד על-קרבו ויחי. (כג) ויקח אליהו את-הילד וירדהו מן-העלה הבייתה ויתנהו לאמו ויאמר אליהו ראי תי בנה. (כד) ותאמר האשה אל-אליהו **עתה זה**

and did as Elijah had spoken, and **she and he and her household had food for a long time.** (16) **The jar of flour did not give out, nor did the jug of oil fail,** just as the LORD had spoken through Elijah. (17) After a while, **the son of the mistress of the house fell sick, and his illness grew worse, until he had no breath left in him.** (18) She said to Elijah, “What harm have I done you, O man of God, that you should come here to recall my sin and cause the death of my son?” (19) “Give me the boy,” he said to her; and taking him from her arms, he carried him to the upper chamber where he was staying, and laid him down on his own bed. (20) He cried out to the LORD and said, “O LORD my God, will You bring calamity upon this widow whose guest I am, and let her son die?” (21) Then he stretched out over the child three times, and cried out to the LORD, saying, “O LORD my God, let this child’s life return to his body!” (22) The LORD heard Elijah’s plea; the child’s life returned to his body, and he revived. (23) Elijah picked up the child and brought him down from the upper room into the main room, and gave him to his mother. “See,” said Elijah, “your son is alive.” (24) And the woman answered Elijah, “Now I know that you are a man of God and that the word of the LORD is truly in your mouth.” 1

וְדַעַתִּי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים אַתָּה וְדַבַּרְיָהּ בְּפִי אֱמֶת: (פ)

Source 11: The lynch mob-- social cooperation at its worst

Numbers 14:1-12

1) The whole community broke into loud cries, and the people wept that night. (2) **All the Israelites railed against Moses and Aaron. "If only we had died in the land of Egypt," the whole community shouted at them, "or if only we might die in this wilderness!"** (3) **"Why is ה' taking us to that land to fall by the sword?"** "Our wives and children will be carried off!" "It would be better for us to go back to Egypt!" (4) **And they said to one another,** "Let us head back for Egypt." (5) Then Moses and Aaron fell on their faces before all the assembled congregation of Israelites. (6) And Joshua son of Nun and Caleb son of Jephunneh, of those who had scouted the land, rent their clothes (7) and exhorted the whole Israelite community: "The land that we traversed and scouted is an exceedingly good land. (8) If pleased with us, ה' will bring us into that land, a land that flows with milk and honey, and give it to us; (9) only you must not rebel against ה'. Have no fear then of the people of the country, **for they are our bread:** their protection has departed from them, but ה' is with us. Have no fear of them!" (10) As the **whole community threatened to pelt them with stones, the Presence of ה' appeared in the Tent of Meeting to all the Israelites.** (11) And ה' said to Moses, **"How long** will this people spurn Me, **and how long** will they have no faith in Me despite all the signs that I have performed in their midst? (12) I **will strike them with pestilence** and disown them, and I will make of you a nation far more numerous than they!"

במדבר י"ד:א'-י"ב

(א) ותשא כל־העדה ויתנו את־קולם ויבכו העם בלילה ההוא. (ב) וילנו על־משה ועל־אהרן כל בני ישראל ויאמרו אליהם כל־העדה לוי־מתנו בארץ מצרים או במדבר הזה לוי־מתנו: (ג) ולמה ה' מביא אִמְנו אל־הארץ הזאת לנפל בחרב נשינו וטפנו יהיו לבו הלוא טוב לנו שוב מצרימה: (ד) ויאמרו איש אל־אחיו נתנה ראש ונשובה מצרימה: (ה) ויפל משה ואהרן על־פניהם לפני כל־קהל עדת בני ישראל: (ו) ויהושע בן־נון וכלב בן־יפונה מן־התרים את־הארץ קרעו בגדיהם: (ז) ויאמרו אל־כל־עדת בני־ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה טובה הארץ מאד מאד: (ח) אם־חפץ בנו ה' והביא אתנו אל־הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר־היא ובת חלב ודבש: (ט) אך־בה' אל־תמרדו ואתם אל־תיראו את־עם הארץ כי **לחמנו הם** סר צלם מעליהם וה' אתנו אל־תיראם: (י) ויאמרו **כל־העדה לרצום אתם באבנים וכבוד ה' נראה פאהל מופד אל־כל־בני ישראל:** {פ} (יא) ויאמר ה' אל־משה **עד־אנה** ינאצני העם הזה **ועד־אנה** לא־יאמינו בי בכל האתות אשר עשיתי בקרבן: (יב) **אפנו בדבר** ואורשנו ואעשה אתך לגוי־גדול ועצום ממנו: